

Funded by
the European Union

Projectnaam: Bevordering van de uitmuntendheid van
glorieuze tweelingsteden uit de Renaissance

Projectnummer : 101215670

Projectafkorting : PRESAGE

Oproep : CERV-2024-CITIZENS-TOWN-TT

TOWN TWINNING
**MIDDELBURG
FOSSOMBRONE**
2026

Werkpakket: 1

Naam van het werkpakket: Best practices voor het promoten
van renaissancebestemmingen en cultureel, culinair en
wijnerfgoed.

Resultaat: 1.5 – Richtlijnen voor de promotie van
renaissancebestemmingen en hun cultureel erfgoed

Gefinancierd door de Europese Unie. De geuite standpunten en meningen zijn echter uitsluitend die van de auteur(s) en weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs die van de Europese Unie of het Europees Uitvoerend Agentschap voor Onderwijs en Cultuur (EACEA) [subsidieverstrekende instantie]. Noch de Europese Unie, noch de subsidieverlenende instantie kan hiervoor aansprakelijk worden gesteld.

Samenvatting

Samenvatting	3
1. Inleiding tot het PRESAGE-project	4
1.1 Context en algemene doelstellingen	5
1.2 Uitgevoerde werkzaamheden en belangrijkste resultaten	7
1.3 Resultaten en gevolgen	8
2. De waardering van de Renaissance-identiteit	11
2.1 Geschiedenis van de Italiaanse Renaissanceperiode	12
2.2 Geschiedenis van het hertogdom Urbino	15
2.3 Geschiedenis van Fossombrone	17
2.4 Geschiedenis van Middelburg	19
3. Duurzaam toerisme	21
3.1 Duurzaam toerisme met respect voor het cultureel erfgoed, het milieu en de lokale gemeenschappen	22
4. Betrokkenheid van lokale belanghebbenden	25
4.1 Bevorder de participatie van burgers, verenigingen, culturele instellingen en lokale mkb's voor duurzaam toerisme	26
4.2 Bevorder lokale producten, tradities en vaardigheden (bezoeken aan lokale mkb-bedrijven)	29
5. Onderwijs en verspreiding	32
5.1 Het bewustzijn van het Renaissance-erfgoed vergroten door middel van voortdurende culturele, educatieve en digitale activiteiten	33
5.2 Bevordering van samenwerking met scholen, universiteiten en culturele instellingen: de internationale workshop "KALENDERS, VOORSPELLINGEN EN WISKUNDE BIJ PAULUS VAN MIDDELBURG (1445?-1534)	36
6. Samenwerking en geïntegreerde promotie	39
6.1 Om de samenwerking tussen steden, instellingen en toeristische ondernemers te bevorderen: het vriendschapsmanifest tussen de gemeente Fossombrone en Middelburg	40

Samenvatting

“Richtlijnen voor de promotie van renaissancebestemmingen en hun cultureel erfgoed” is het openbare resultaat D1.5 dat verband houdt met “Best Practices for Promoting Renaissance Destinations and Cultural, Food, and Wine Heritage” (Werkpakket 1) van het PRESAGE-project (Promoting Excellence of Renaissance. Glorieus twinEd towns) project – Subsidieovereenkomst (projectnummer: 101215670 en acroniem: PRESAGE).

Dit document bevat een beschrijving van de best practices die tijdens de projectactiviteiten zijn geanalyseerd en ontwikkeld, evenals richtlijnen voor de promotie van renaissancebestemmingen en hun cultureel erfgoed. Het is met name nuttig voor verspreidingsactiviteiten en kan worden overgedragen naar andere contexten en soorten belanghebbenden op Europees niveau.

1. Inleiding tot het PRESAGE-project

1.1 Context en algemene doelstellingen

Fossombrone is een Italiaanse stad met 9.063 inwoners, gelegen in de provincie Pesaro en Urbino in de regio Marche. De stad Fossombrone is het belangrijkste centrum van de centrale Metauro-vallei en kenmerkt zich door een middeleeuwse bebouwing verspreid over de helling van een heuvel, gedomineerd door een citadel en de ruïnes van het fort Malatesta. Het moderne deel van de stad strekt zich uit over de vlakte aan weerszijden van de rivier de Metauro, terwijl het industriegebied zich bevindt langs de Via Flaminia, voorbij de plaats San Martino del Piano in de richting van Fano, waar 2000 jaar geleden de oude Romeinse stad Forum Sempronii stond. Van dit prachtige archeologische park is vandaag de dag nog steeds het overblijfsel te bewonderen, inclusief de intacte Via Flaminia.

Middelburg, gelegen in het zuidwesten van Nederland, is de hoofdstad van Zeeland op het schiereiland Walcheren en telt ongeveer 46.600 inwoners. Het was een belangrijk handelscentrum in de middeleeuwen en later een cruciaal centrum voor de Nederlandse Oost-Indische Compagnie. Een groot deel van het stadscentrum werd verwoest tijdens de Tweede Wereldoorlog, maar werd later gerestaureerd, waarbij moderniteit en historisch karakter met elkaar werden verweven.

Beide steden zijn met elkaar verbonden door de cultureel, historische figuur van Paulus van Middelburg (1445-1533), die

de Europese eenheid belichaamde lang voordat die term bestond. Geboren in Middelburg en het grootste deel van zijn leven in Italië wonend, was Paulus bisschop van Fossombrone en een belangrijke intellectueel uit de Renaissance. Zijn werk als wetenschapper, wiskundige en astroloog verbond deze steden door zijn reizen en bijdragen, waaronder zijn rol in de hervorming van de Juliaanse kalender. Hij was een "Europees burger" nog voordat die term bestond. Hij reisde door heel Europa voor studie en onderzoek, waarbij hij voortdurend in contact stond met vele intellectuelen van zijn tijd. Fossombrone en Middelburg worden verenigd door een voorbeeld van "het hedendaagse Europa van de Renaissance", waar wetenschap, astrologie en religie harmonieus naast elkaar bestaan, zonder vooroordelen of stereotypen. Het is daarom een ontmoeting van gemeenschappen, vrij van vooringenomen ideeën, zowel toen als nu.

Het project, genaamd PRomoting Excellences of Renaissance Glorious TwinEd towns (PRESAGE), heeft als algemeen doel de solidariteit en het gevoel van Europese verbondenheid te bevorderen door het culturele, historische en gastronomische erfgoed van de steden Fossombrone en Middelburg te versterken. Hierbij is de figuur van Paulus van Middelburg een symbool van eenheid en interculturele uitwisseling, wat bijdraagt aan een groter bewustzijn van de culturele diversiteit binnen de Europese Unie.

1.2 Uitgevoerde werkzaamheden en belangrijkste resultaten

PRESAGE organiseert twee grote evenementen: seminars en een culinaire wedstrijd tijdens het Historisch Wijnfestival van Middelburg in 2025, en conferenties, workshops, artistieke residenties en historische heropvoeringen tijdens de Carnavalsviering van Fossombrone in 2026. Het project omvat een fysieke uitwisseling van mensen, waarbij 26 deelnemers uit Fossombrone naar Middelburg reizen en 42 deelnemers uit Middelburg Fossombrone bezoeken.

De belangrijkste activiteiten omvatten het delen van best practices en het versterken van de Europese identiteit door middel van interculturele uitwisseling. Een belangrijk hoogtepunt zal de ondertekening van een vriendschapsmanifest zijn, waarbij het gerestaureerde historische zegel van Paul van Middelburg wordt gebruikt. Dit zegel symboliseert een historische band en een verbintenis om solidariteit en tolerantie binnen de Europese Unie te bevorderen. De stedenband zal ook richtlijnen bevatten voor de promotie van renaissancebestemmingen en hun cultureel erfgoed.

Met deze initiatieven wil PRESAGE de burgerparticipatie vergroten en een gedeeld Europees erfgoed bevorderen, terwijl tegelijkertijd een langdurige culturele en economische samenwerking tussen de twee steden wordt opgebouwd.

1.3 Resultaten en gevolgen

Het PRESAGE-project heeft als doel een significante en tastbare impact te genereren op de inwoners van de betrokken gebieden, met een focus op specifieke doelgroepen om positieve veranderingen teweeg te brengen op de korte, middellange en lange termijn. Door de uitwisseling van best practices tijdens speciale evenementen wil het project de economische en sociale ontwikkeling van lokale gemeenschappen bevorderen en de samenwerking tussen de twee betrokken gemeenten stimuleren. De samenwerking tussen Fossombrone en Middelburg, steden die verbonden zijn door de figuur van een weinig bekende maar zeer belangrijke historische figuur als Paulus van Middelburg, biedt een gelegenheid om na te denken over de rijkdom van het Europese culturele erfgoed en het gevoel van Europese identiteit en verbondenheid te versterken door het bewustzijn van de burgers te vergroten.

Op de korte, middellange en lange termijn zal PRESAGE de volgende effecten hebben op elke betrokken doelgroep:

- Voor burgers: er zal een groter bewustzijn ontstaan van het cultureel erfgoed en de tradities van de partnersteden, met een beter begrip en waardering voor verschillende Europese culturen door middel van evenementen en uitwisselingen (korte termijn). Daarnaast zal het project de ontwikkeling van internationale netwerken en vriendschappen bevorderen, de voortdurende interculturele dialoog stimuleren en een groter

gevoel van verantwoordelijkheid en betrokkenheid bij de promotie van hun grondgebied bevorderen (middellange termijn). Ten slotte zal er een sterke Europese identiteit onder de burgers worden gecreëerd, wat zich vertaalt in actievere steun voor toekomstige Europese initiatieven en bijdraagt aan een meer inclusieve en open samenleving die de toegevoegde waarde van de EU erkent (lange termijn).

- Voor lokale mkb-ondernemers: op korte termijn krijgen zij toegang tot nieuwe vaardigheden via workshops en uitwisselingen van best practices, gericht op toerismebevordering en het versterken van lokale expertise. Er zullen nieuwe netwerkmogelijkheden ontstaan in zowel Fossombrone als Middelburg. Op middellange termijn zal de bekendheid van het toeristisch potentieel van de regio's toenemen en de zichtbaarheid van de bedrijfsactiviteiten verbeteren, wat de weg vrijmaakt voor markuitbreiding en het aantrekken van meer toeristen. Ten slotte wordt op lange termijn duurzame economische groei verwacht met de ontwikkeling van een dynamischer en gediversifieerd ondernemersecosysteem, dat in staat is banen te creëren en de ontvolking van het binnenland tegen te gaan.

- Voor jongeren: op korte termijn zullen ze meer deelnemen aan culturele en educatieve evenementen, waardoor ze interculturele vaardigheden ontwikkelen en hun gevoel van Europese identiteit versterken. Op middellange termijn zal de deelname van jongeren aan vrijwilligersinitiatieven en Europese projecten toenemen, en zal er een netwerk van

jonge ambassadeurs van Europese waarden ontstaan. Ten slotte zal het project op lange termijn bijdragen aan de vorming van een bewuster en meer betrokken generatie burgers, het bevorderen van gendergelijkheid en sociale gelijkheid en het stimuleren van innovatie onder jongeren.

- Voor het bestuur en ambtenarij : op korte termijn verwerven zij nieuwe vaardigheden in het beheren van culturele projecten en het bevorderen van toerisme. Dit versterkt de organisatorische en coördinerende capaciteiten, wat een positieve invloed heeft op de efficiëntie van de aangeboden diensten. Op middellange termijn zullen de strategieën voor het promoten van cultureel erfgoed en lokale toeristische attracties verbeteren, door de invoering van een meer inclusief en op duurzaamheid gericht administratief beleid. Ten slotte zal op lange termijn een administratieve cultuur worden ontwikkeld die gebaseerd is op internationale samenwerking en innovatie, wat bijdraagt aan de verbetering van de kwaliteit van de openbare diensten en de toeristische infrastructuur. Het project is niet beperkt tot de duur van de financiering, maar zorgt voor een blijvende impact door het creëren van langdurige partnerschappen tussen de twee steden.

2. De waardering van de Renaissance-identiteit

2.1 Geschiedenis van de Italiaanse Renaissanceperiode

De Italiaanse Renaissance was een periode van culturele, artistieke, intellectuele en wetenschappelijke heropleving die in de late 13e en 14e eeuw in Italië begon en zich in de daaropvolgende eeuwen over Europa verspreidde. Het woord "Renaissance" betekent "wedergeboorte" en weerspiegelt een hernieuwde belangstelling voor de ideeën en verworvenheden van het oude Griekenland en Rome.

De Renaissance ontstond in eerste instantie in welvarende Italiaanse stadstaten zoals Florence, Venetië, Milaan en Rome. Deze steden floreerden dankzij handel en bankwezen, waardoor rijke mecenasen ontstonden die kunstenaars, geleerden en architecten financierden.

Een van de vroegste intellectuele stromingen van de Renaissance was het humanisme, dat de nadruk legde op de studie van klassieke literatuur, geschiedenis en filosofie. Geleerden zoals Francesco Petrarca (Petrarch) moedigden de herontdekking van oude teksten aan en richtten zich op het menselijk potentieel en de menselijke prestaties.

De Renaissance staat vooral bekend om haar buitengewone artistieke prestaties. Kunstenaars ontwikkelden technieken zoals lineair perspectief, realistische anatomie en naturalistische weergave.

Bekende figuren zijn onder meer:

- Leonardo da Vinci, schilder van de Mona Lisa en Het Laatste Avondmaal.
- Michelangelo, maker van de David en schilder van het plafond van de Sixtijnse Kapel.
- Rafaël, bekend van werken zoals De School van Athene.

Invloedrijke families zoals de Medici-familie speelden een belangrijke rol door kunstenaars en wetenschappers te sponsoren.

De Renaissance stimuleerde observatie, experimenten en kritisch denken. Er werden vorderingen gemaakt op het gebied van anatomie, techniek, astronomie en wiskunde. Leonardo da Vinci's notitieboeken bevatten gedetailleerde studies van de menselijke anatomie en innovatieve mechanische ontwerpen.

De uitvinding van de drukpers door Johannes Gutenberg rond 1450 droeg bij aan de verspreiding van renaissance-ideeën in heel Europa.

De Italiaanse stadsstaten wedijverden vaak met elkaar om macht en invloed. Tegelijkertijd werd het pausdom in Rome een belangrijke beschermheer van de renaissancekunst en -architectuur. Deze beweging viel samen met belangrijke politieke veranderingen en droeg uiteindelijk bij aan bredere transformaties in de Europese samenleving.

De Italiaanse Renaissance raakte in de 16e eeuw in verval, mede door buitenlandse invasies, waaronder de plundering van Rome. De ideeën van de Renaissance hadden zich echter

al over heel Europa verspreid en beïnvloedden kunst, wetenschap, literatuur, onderwijs en politiek.

De Italiaanse Renaissance heeft de moderne wereld mede vormgegeven door:

- Het klassieke onderwijs nieuw leven inblazen.
- Het bevorderen van kunst en architectuur.
- Het stimuleren van wetenschappelijk onderzoek.
- Het bevorderen van humanistisch onderwijs.
- Inspirerende culturele bewegingen in heel Europa.

De Renaissance wordt tegenwoordig beschouwd als een van de meest invloedrijke periodes in de geschiedenis, die de overgang markeert van de middeleeuwse wereld naar de moderne tijd.

2.2 Geschiedenis van het hertogdom Urbino

Het hertogdom Urbino was een kleine maar invloedrijke staat in Midden-Italië die bestond van 1443 tot 1631. Het was gecentreerd rond de stad Urbino en groeide uit tot een van de belangrijkste culturele en artistieke centra van de Italiaanse Renaissance.

Urbino was oorspronkelijk een graafschap dat werd geregeerd door de familie Montefeltro. In 1443 werd Federico da Montefeltro hertog en transformeerde hij de staat tot een welvarend centrum van kennis, diplomatie en militaire macht. Hij gaf opdracht tot de bouw van het magnifieke Palazzo Ducale, dat uitgroeide tot een van de mooiste renaissancehoven van Italië.

Onder Federico en zijn opvolgers trok Urbino kunstenaars, architecten en geleerden aan. Het hertogdom wordt met name geassocieerd met Rafaël, die in 1483 in Urbino werd geboren. Het hof verwierf een reputatie van verfijning en cultuur, die later vereeuwigd werd in *Het boek van de hoveling* van Baldassare Castiglione, waarin het ideale renaissancehof werd beschreven.

Nadat de Montefeltro-dynastie in 1508 uitstierf, kwam de macht in handen van de familie Della Rovere. Het hertogdom bleef floreren, hoewel het steeds meer onder druk kwam te staan van grotere mogendheden en de Pauselijke Staten.

In 1631 stierf de laatste hertog, Francesco Maria II della Rovere, zonder mannelijke erfgenaam. Het hertogdom werd vervolgens ingelijfd bij de Pauselijke Staten, waarmee een einde kwam aan zijn onafhankelijkheid.

Hoewel klein van formaat, speelde het hertogdom Urbino een belangrijke rol in de renaissancecultuur. Dankzij zijn mecenaat van kunstenaars, humanistische geleerdheid en elegante hofleven groeide het uit tot een van de meest gevierde staten van het renaissance-Italië, met een erfenis die veel verder reikte dan zijn politieke macht.

2.3 Geschiedenis van Fossombrone

Fossombrone is een historische stad in de regio Marche, gelegen in de vallei van de Metauro . De oorsprong gaat terug tot de Romeinse tijd, toen het bekend stond als Forum Sempronii, een nederzetting gesticht langs de belangrijke Via Flaminia, die Rome met de Adriatische kust verbond.

Forum Sempronii ontwikkelde zich tot een handels- en bestuurscentrum. Tijdens de Romeinse periode profiteerde het van zijn strategische ligging aan een van de belangrijkste transportroutes van Italië.

Na de val van het Romeinse Rijk leed de stad onder invasies en instabiliteit. Tijdens de middeleeuwen herstelde ze zich geleidelijk en werd ze onderdeel van de gebieden waarover lokale heren, bisschoppen en regionale machten streden. Haar ligging in de Metauro- vallei maakte haar strategisch belangrijk.

In de 15e eeuw kwam Fossombrone onder de invloed van de familie Montefeltro en later de familie Della Rovere, heersers van het nabijgelegen hertogdom Urbino. Gedurende deze periode kende de stad een relatieve bloei en profiteerde zij van de culturele opbloei die verbonden was aan het hof van Urbino.

Toen het hertogdom Urbino in 1631 werd opgenomen in de Pauselijke Staten, kwam ook Fossombrone onder direct

pauselijk bestuur te staan. In de 19e eeuw werd het onderdeel van het verenigde koninkrijk Italië.

Fossombrone staat tegenwoordig bekend om zijn Romeinse erfgoed, renaissance-architectuur en schilderachtige ligging aan de rivier de Metauro. Overblijfselen van het oude Forum Sempronii en historische gebouwen in de stad getuigen van zijn lange geschiedenis als kruispunt tussen Midden- en Noord-Italië.

2.4 Geschiedenis van Middelburg

Middelburg is de hoofdstad van de provincie Zeeland in Nederland. De geschiedenis van de stad gaat meer dan duizend jaar terug en is nauw verbonden met handel, maritieme macht en de Gouden Eeuw.

Middelburg ontstond in de 9e eeuw als een van de vele versterkte nederzettingen die werden gebouwd om de regio te verdedigen tegen Vikingaanvallen. De stad groeide rond een abdij die in de vroege middeleeuwen werd gesticht en ontwikkelde zich tot een belangrijk handelscentrum .

In de 13e eeuw kreeg Middelburg stadsrechten en ontwikkelde het zich tot een welvarende handelsstad. De ligging aan de waterwegen van Zeeland stelde de stad in staat actief deel te nemen aan de regionale en internationale handel.

Middelburg beleefde zijn hoogtijdagen in de 16e en 17e eeuw. Het werd een van de belangrijkste havens van de Nederlandse Republiek en was een belangrijk centrum van de Oost-Indië handel. De stad huisvestte een handelskamer van de Verenigde Oostindische Compagnie (VOC), een van 's werelds eerste multinationale ondernemingen. De rijkdom uit de overzeese handel financierde statige huizen, openbare gebouwen en wetenschappelijke activiteiten.

In de 18e eeuw nam het economische belang van Middelburg geleidelijk af door veranderende handelspatronen. De stad liep aanzienlijke schade op tijdens de Tweede Wereldoorlog,

met name in 1940 toen een groot deel van het historische centrum door brand werd verwoest na militaire acties.

Na de oorlog werd Middelburg zorgvuldig herbouwd, waarbij veel van het historische uiterlijk behouden bleef. Tegenwoordig staat de stad bekend om haar goed bewaarde architectuur, kanalen en bezienswaardigheden zoals de abdij van Middelburg en de Lange Jan.

Ondanks zijn bescheiden omvang blijft Middelburg een van de historisch belangrijkste steden van Zeeland, die het maritieme erfgoed en het commerciële succes van de Nederlandse Gouden Eeuw weerspiegelt.

3. Duurzaam toerisme

3.1 Duurzaam toerisme met respect voor het cultureel erfgoed, het milieu en de lokale gemeenschappen

Duurzaam toerisme is een vorm van reizen die ernaar streeft de negatieve impact te minimaliseren en tegelijkertijd de voordelen voor cultureel erfgoed, het milieu en lokale gemeenschappen te maximaliseren. Het doel is ervoor te zorgen dat bestemmingen levendig en aantrekkelijk blijven voor toekomstige generaties, terwijl tegelijkertijd het welzijn van de huidige bewoners wordt verbeterd.

Duurzaam toerisme stimuleert de bescherming van historische locaties, tradities, talen, ambachten en lokale gebruiken. Bezoekers worden aangemoedigd om de lokale cultuur te leren kennen en te respecteren, terwijl de inkomsten uit toerisme kunnen helpen bij het behoud van monumenten, musea en culturele landschappen. Voorbeelden hiervan zijn het ondersteunen van door de gemeenschap geleide erfgoedprojecten en het promoten van traditionele kunst en ambachten.

Een belangrijk principe van duurzaam toerisme is het verminderen van de impact op het milieu. Dit omvat het behoud van natuurlijke hulpbronnen, de bescherming van de biodiversiteit, het verminderen van afval en vervuiling, en het bevorderen van verantwoorde keuzes op het gebied van vervoer en accommodatie. Activiteiten zoals ecotoerisme, natuurbehoudprogramma's en het gebruik van hernieuwbare

energie helpen ecosystemen te beschermen voor toekomstige generaties.

Duurzaam toerisme heeft als doel ervoor te zorgen dat de lokale bevolking economisch en sociaal profiteert van het toerisme. Dit kan onder andere het volgende inhouden:

- Het ondersteunen van lokale bedrijven.
- Het creëren van eerlijke kansen op de arbeidsmarkt.
- Het stimuleren van de aankoop van lokale producten en diensten.
- Bewoners betrekken bij de planning en besluitvorming rondom toerisme.

Wanneer gemeenschappen inspraak hebben in de ontwikkeling van het toerisme, is de kans groter dat ze hun cultureel en natuurlijk erfgoed beschermen.

Kernprincipes:

- Minimaliseer de impact op het milieu.
- Behoud cultureel en historisch erfgoed.
- Bevorder economische voordelen voor de lokale bevolking.
- Stimuleer verantwoord bezoekersgedrag .
- Zorg voor een evenwicht tussen toeristische groei en de behoeften van de gemeenschap.

Duurzaam toerisme helpt bestemmingen te beschermen tegen overontwikkeling, behoudt unieke culturele identiteiten, ondersteunt de lokale economie en verbetert de ervaringen van bezoekers door een authentieke interactie met plaatsen en mensen.

In essentie gaat duurzaam toerisme over reizen op een manier die de plaatsen die we bezoeken respecteert en beschermt, en ervoor zorgt dat cultureel erfgoed, natuurgebieden en lokale gemeenschappen naast het toerisme kunnen floreren in plaats van erdoor geschaad te worden.

4. Betrokkenheid van lokale belanghebbenden

4.1 Bevorder de participatie van burgers, verenigingen, culturele instellingen en lokale mkb's voor duurzaam toerisme

Het bevorderen van de participatie van burgers, verenigingen, culturele instellingen en lokale mkb's is essentieel voor het realiseren van duurzaam toerisme. Een gezamenlijke aanpak zorgt ervoor dat toeristische ontwikkeling ten goede komt aan lokale gemeenschappen, cultureel en natuurlijk erfgoed beschermt en economische kansen op lange termijn creëert.

Bewoners moeten actief betrokken worden bij de planning en besluitvorming rondom toerisme. Hun kennis van lokale tradities, landschappen en behoeften van de gemeenschap kan bijdragen aan authentieke en verantwoorde toeristische ervaringen. Openbare raadplegingen, workshops voor de gemeenschap en vrijwilligersinitiatieven bevorderen lokale betrokkenheid en steun voor toeristische projecten.

Lokale verenigingen spelen een cruciale rol in het bevorderen van cultureel erfgoed, milieubescherming en sociale inclusie. Door samen te werken met belanghebbenden in de toeristische sector kunnen ze helpen bij het organiseren van evenementen, het beheren van erfgoedlocaties, het vergroten van het bewustzijn over duurzaamheidskwesties en ervoor zorgen dat de toeristische ontwikkeling aansluit bij de waarden van de gemeenschap.

Musea, kunstenaars, culturele instellingen, gidsen en erfgoedorganisaties dragen bij aan het behoud en de bevordering van de lokale identiteit. Hun betrokkenheid helpt

bij het creëren van betekenisvolle bezoekerservaringen gebaseerd op authentieke verhalen, tradities en cultureel erfgoed, en genereert tegelijkertijd middelen voor erfgoedbehoud.

Kleine en middelgrote ondernemingen zijn essentieel voor duurzaam toerisme. Lokale accommodatieaanbieders, restaurants, ambachtslieden, boerderijen, transportbedrijven en touroperators kunnen direct profiteren van de inkomsten uit toerisme. Het ondersteunen van lokale bedrijven stimuleert economische diversificatie, creëert banen en zorgt ervoor dat de inkomsten uit toerisme binnen de gemeenschap blijven.

Praktische maatregelen

- Zet participatieve planningsprocessen voor het toerisme op.
- Ontwikkel samenwerkingsverbanden tussen overheidsinstanties, bedrijven en maatschappelijke organisaties.
- Promoot lokale producten, ambachten en culturele ervaringen.
- Stimuleer op de lokale gemeenschap gebaseerde toeristische initiatieven.
- Bied training aan in duurzame toeristische praktijken.

- Bouw netwerken op die toeristische ondernemers verbinden met lokale leveranciers en culturele organisaties.

Voordelen van een participatieve aanpak

- Meer steun vanuit de gemeenschap voor de ontwikkeling van het toerisme.
- Verbeterde bescherming van cultureel en natuurlijk erfgoed.
- Meer authentieke bezoekerservaringen.
- Sterkere lokale economieën en meer werkgelegenheid.
- Verbeterde ecologische en sociale duurzaamheid.

Door burgers, verenigingen, culturele instellingen en lokale mkb's erbij te betrekken, wordt duurzaam toerisme een gedeelde verantwoordelijkheid en een krachtig instrument voor het behoud van de lokale identiteit, het verbeteren van de levenskwaliteit en het creëren van blijvende economische en culturele waarde.

4.2 Bevorder lokale producten, tradities en vaardigheden (bezoeken aan lokale mkb-bedrijven)

Het promoten van lokale producten, tradities en vaardigheden is een essentieel onderdeel van duurzaam toerisme en lokale ontwikkeling. Het helpt de culturele identiteit te behouden, ondersteunt de lokale economie en biedt bezoekers authentieke ervaringen die aansluiten bij het unieke karakter van een plek.

Lokale producten zoals traditionele voedingsmiddelen, wijnen, landbouwproducten en handgemaakte artikelen weerspiegelen de geschiedenis en het erfgoed van een gemeenschap. Het stimuleren van de productie en consumptie ervan versterkt lokale toeleveringsketens, creëert werkgelegenheid en zorgt ervoor dat de economische voordelen binnen de regio blijven.

Traditionele kennis, gebruiken, festivals en artistieke uitingen zijn waardevolle culturele bezittingen die kunnen worden beschermd en doorgegeven aan toekomstige generaties via toerisme, onderwijs en betrokkenheid van de gemeenschap. Evenzo helpt het ondersteunen van lokale ambachtslieden, kunstenaars en culturele beoefenaars bij het behoud van specialistische vaardigheden en bevordert het, innovatie die geworteld is in lokale tradities.

Door lokale producten, tradities en vaardigheden te waarderen, kunnen gemeenschappen hun cultureel erfgoed

versterken, duurzame economische groei bevorderen en de aantrekkelijkheid van hun bestemming vergroten.

Binnen de projectactiviteiten is bijzondere aandacht besteed aan de uitwisseling van best practices door middel van bewustwordingsactiviteiten, zoals bezoeken aan en proeverijen van lokale, uitmuntende voedselboerderijen.

Tijdens het evenement in Middelburg kregen de deelnemers de mogelijkheid om kaas te proeven bij "Schellach kaasboerderij", een authentieke kaasboerderij die bekend staat om haar melkvee en traditionele kaasproductie.

De kaas die hier geproduceerd wordt, is in heel Zeeland bekend en het assortiment is uitgebreid: van jonge tot gerijpte kaas, en ook heerlijke kruidenkazen met smaken als mosterd, fenegriek of brandnetel.

Tijdens het evenement in Fossombrone kregen de deelnemers de mogelijkheid om wijn, extra vierge olijfolie en lokale producten te proeven bij "Società Agricola La Collina Delle Fate", gelegen in de heuvels van Marche, op slechts enkele kilometers van de zee bij Fano, met de majestueuze Furlo-kloof op de achtergrond. Het betreft een lokaal mkb-bedrijf dat wordt gerund door vijf ondernemers met een gemiddelde leeftijd van ongeveer 30 jaar.

Sinds 2010 creëert en produceert “La Collina delle Fate” kwaliteitswijnen met volledig respect voor het milieu. Traditie en innovatie komen samen in elke fase van het wijnmaakproces, waarbij de natuurlijke eigenschappen van de lokale druivensoorten, Chardonnay en Pinot Noir, worden gerespecteerd en hun potentieel in harmonie met de unieke kenmerken van het terroir wordt versterkt.

Met een erfgoed van 3500 olijfbomen, verdeeld over 2000 twintig jaar oude exemplaren en de rest eeuwenoude bomen, houdt "La Collina delle Fate" de olijfolietraditie levend en verrijkt deze met innovatie. Het bedrijf produceert extra vierge olijfolie (EVO) en vier gearomatiseerde oliën, het resultaat van een uniek proces waarbij olijven en fruit zoals sinaasappels, citroenen, basilicum en chilipepers direct in de pers worden verwerkt.

5. Educatie en voorlichting

5.1 Het bewustzijn van het erfgoed van de Renaissance vergroten door middel van voortdurende culturele, educatieve en digitale activiteiten.

Het behoud en de bevordering van het erfgoed van de Renaissance vereisen voortdurende inspanningen om het publieke bewustzijn, begrip en de waardering voor de historische, artistieke, wetenschappelijke en culturele betekenis ervan te vergroten. Deze doelstelling is erop gericht ervoor te zorgen dat het erfgoed van de Renaissance relevant en toegankelijk blijft voor een divers publiek door middel van continue betrokkenheid via culturele, educatieve en digitale initiatieven.

Activiteiten die onder dit doel worden ontwikkeld, moeten de verkenning van de waarden, prestaties en nalatenschap van de Renaissance stimuleren en hun bijdrage aan de hedendaagse Europese identiteit en culturele ontwikkeling benadrukken. Initiatieven kunnen bestaan uit tentoonstellingen, publieke evenementen, workshops, conferenties, educatieve programma's, artistieke uitvoeringen, activiteiten gericht op erfgoedinterpretatie en gemeenschapsgerichte projecten die burgers van alle leeftijden en achtergronden betrekken.

Bijzondere aandacht moet worden besteed aan educatieve initiatieven die kennisoverdracht en levenslang leren bevorderen. Dit kan bijvoorbeeld inhouden dat er wordt samengewerkt met scholen, universiteiten, onderzoeksinstituten, culturele organisaties en

erfgoeddeskundigen om innovatieve leerervaringen, educatieve hulpmiddelen en participatieve methoden te ontwikkelen die het erfgoed van de Renaissance begrijpelijker en betekenisvoller maken voor het publiek.

Digitale technologieën moeten worden ingezet om de toegang, zichtbaarheid en participatie te vergroten. Relevante activiteiten kunnen onder meer bestaan uit het creëren van digitale archieven, virtuele tentoonstellingen, interactieve platforms, multimedialeverhalen, online leermiddelen, socialemediacampagnes en andere digitale oplossingen die de verspreiding en interpretatie van het erfgoed uit de Renaissance vergemakkelijken. Digitale benaderingen moeten gericht zijn op een breder publiek, waaronder jongeren en mensen die mogelijk beperkte toegang hebben tot fysieke erfgoedlocaties en culturele instellingen.

Projecten moeten inclusiviteit, toegankelijkheid en actieve publieke participatie bevorderen en de dialoog tussen belanghebbenden in cultureel erfgoed, lokale gemeenschappen, docenten, onderzoekers en bezoekers stimuleren. Waar mogelijk moeten activiteiten transnationale samenwerking en de uitwisseling van kennis, ervaringen en beste praktijken ondersteunen tussen organisaties die zich inzetten voor het behoud en de promotie van renaissance-erfgoed.

Door een continue combinatie van culturele programma's, educatieve activiteiten en digitale innovatie moeten initiatieven bijdragen aan het versterken van het publieke

bewustzijn van het erfgoed uit de Renaissance, het vergroten van de zichtbaarheid ervan en het bevorderen van een diepere waardering voor de blijvende relevantie ervan voor huidige en toekomstige generaties.

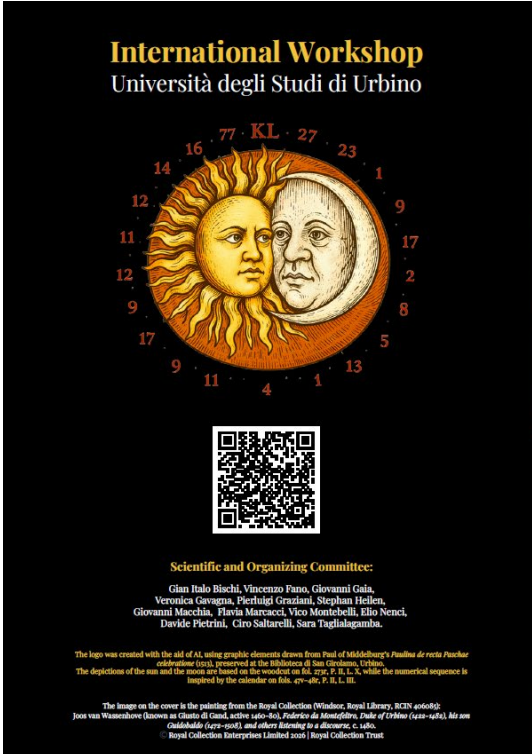
5.2 Bevordering van samenwerking met scholen, universiteiten en culturele instellingen: de internationale workshop “KALENDERS, VOORSPELLINGEN EN WISKUNDE BIJ PAULUS VAN MIDDELBURG (1445?-1534)

Tijdens het evenement in Fossombrone organiseerde de Universiteit van Urbino Carlo BO op 7 en 8 mei de eerste internationale workshop over Paulus van Middelburg, zowel in Urbino als via een livestream op Zoom.

Paul van Middelburg (1445?–1534) wordt door Copernicus (zowel als bisschop van Fossombrone als astronoom) genoemd bij de opdracht van *De revolutionibus orbium coelestium* aan paus Paulus III.

Deze workshop biedt de eerste systematische verkenning van Pauls wetenschappelijke profiel: zijn wiskundige en astronomische werk, zijn activiteiten als astroloog en arts aan het hof van Federico da Montefeltro in Urbino, en zijn rol in debatten uit de late vijftiende en vroege zestiende eeuw waarin astronomie en astrologie nauw met elkaar verweven waren. Paulus pleitte krachtig voor een kalenderhervorming, bevorderde de studie van algebra en mechanica en produceerde een omvangrijk oeuvre aan voorspellingen. Door te traceren hoe hij berekening, observatie en voorspellende praktijken met elkaar verbond, reconstrueert de workshop een samenhangende 'wetenschap van de tijd' en plaatst deze binnen de wetenschappelijke netwerken die het hertogdom Urbino met de Lage Landen verbonden, waarmee een brug

werd geslagen tussen Noord- en Zuid-Europa tijdens de Renaissance en wetenschappelijke expertise centraal kwam te staan in het hedendaagse politieke leven.

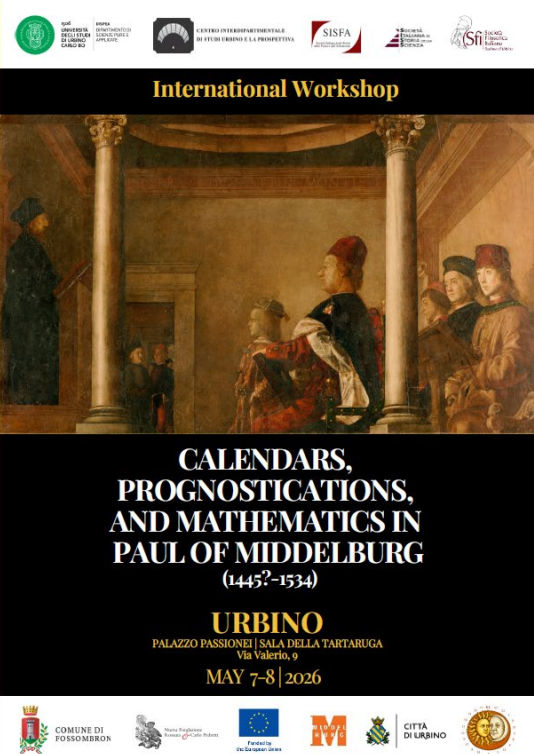

International Workshop
Università degli Studi di Urbino

Scientific and Organizing Committee:
Gian Italo Bischi, Vincenzo Fano, Giovanni Gaia, Veronica Gavagna, Pierluigi Graziani, Stephan Heilen, Giovanni Macchia, Flavia Marcacci, Vico Montebelli, Elio Nenci, Davide Pietrini, Ciro Saltarelli, Sara Tagliagamita.

The logo was created with the aid of AI, using graphic elements drawn from Paul of Middelburg's *Paulina de rectis Paschal celebratione* (1533), preserved at the Biblioteca di San Girolamo, Urbino. The depictions of the sun and the moon are based on the woodcut on fol. 27v, p. 111, 112, while the numerical sequence is inspired by the calendar on fol. 47v-48r, p. 111, 112, 113.

The image on the cover is the painting from the Royal Collection (Woodcut, Royal Library, B27N, 1533/1534).
Joan van Wassenhove (known as Claes di Goud, active 1510-1515), *Federico da Montefeltro, Duke of Urbino (1476-1482), his son Guidobaldo (1476-1508), and others listening to a discourse*, c. 1480.
© Royal Collection Intertex (Limited 2020) Royal Collection Trust

International Workshop

CALENDARS, PROGNOSTICATIONS, AND MATHEMATICS IN PAUL OF MIDDLEBURG (1445?-1534)

URBINO
PALAZZO PASSIONEI | SALA DELLA TARTARUGA
Via Valerio, 9
MAY 7-8 | 2026

May 7th, 2026
Welcome address and greetings

9.00- Giorgio Calcinini, Magnific Rector, University of Urbino
Giovanni Piersanti, Vice Rector for Research, University of Urbino
Andrea Vicerè, Head of Department of Pure and Applied Sciences, University of Urbino
Laerte Sorini, Director of International Center Urbino e la Prospettiva

Session: Calendars, Prognostications, Astronomy
Chair Flavia Marcacci (University of Urbino)

9.45 - Paul of Middelburg, *Chronologer*
Philipp Nothaft (University of Oxford)

10.00- A *Prognosticum* by Paul of Middelburg
Stephan Heilen (University of Osnabrück)

10.45- Discussion
11.00- Coffee break

Session: Paul, a man of many faces
Chair Veronica Gavagna (University of Florence)

11.30- The life of Paul of Middelburg, written by Bernardino Baldi
Elio Nenci (University of Milan)

12.15- Paul of Middelburg's *De numero atomorum totius universi*
Anneke Pohle (University of Osnabrück, M.D.)

12.30- Paul of Middelburg in Guidobaldo del Monte
Giovanni Gaia (University of Urbino, Ph.D.)

12.45 | Lunch

Session: Mathematics, Astronomy, Scientific Instruments
Chair Gian Italo Bischi (University of Urbino)

15.00- Paul of Middelburg, an algebraist at the court of Federico da Montefeltro
Vico Montebelli (University of Urbino)

15.45- Algebra in Paul of Middelburg and his context.
Veronica Gavagna (University of Florence)

16.15- After the Paulina: Paul of Middelburg's Proposals for Calendar Reform and his Views on Astronomy.
Flavia Marcacci (University of Urbino)

16.45- Paul of Middelburg and the instruments of an astrologer.
Giancarlo Truffa (SISFA)

Public event: Opening Ceremony
Church of San Girolamo at the San Girolamo Library

Tempo misurato e previsioni celesti
Scienza, calendari e strumenti al tempo di Paolo di Middelburg

Mostra documentaria del Fondo Antico dell'Università di Urbino

18.00 - Saluti introduttivi
Giorgio Calcinini, Rettore Magnifico Università di Urbino
Vieri Fusi, Prorettore per la Valorizzazione e Sviluppo del Patrimonio
Fabio Musso, Prorettore per la Terza Missione e Public Engagement
Anna Santucci, Delegata Rettoriale Valorizzazione Patrimonio Museale di Ateneo

Interventi di: Marcella Peruzzi e Flavia Marcacci (Università di Urbino)

20.00 | Social dinner

May 8th, 2026
Welcome and Twinning session
Chair Flavia Marcacci (University of Urbino)

9.15- Greetings and Opening remarks
Francesco Amadori
(Head of the Culture and Tourism Office, Municipality of Fossombrone)

9.30- Paul of Middelburg: connection between the Gregorian calendar and the Low Countries
Henk de Kunder (Heritage Policy Officer, Municipality of Middelburg)

Session: Paul of Middelburg and the Court of Urbino
Chair Elio Nenci (University of Milan)

10.00- Paul of Middelburg and his Collection of Antiquities
Oscar Mei (University of Urbino)

10.30- Mechanics at the court of the Montefeltro: three questions by Paul of Middelburg
Davide Pietrini (University of Urbino)

11.00- Coffee break

11.30- Paul of Middelburg, Marsilio Ficino, Leonardo da Vinci
Sara Tagliagamita (COST Program, University of Urbino)

Conclusive remarks
Chair Stephan Heilen, Flavia Marcacci

12.00- Discussion
12.30- Farewell address
13.00- Lunch
15.00- Visit to Dukal Palace and Raphael's House

6. Samenwerking en geïntegreerde promotie

6.1 Om de samenwerking tussen steden, instellingen en toeristische ondernemers te bevorderen: het vriendschapsmanifest tussen de gemeente Fossombrone en Middelburg

In het kader van de projectcyclus hebben de twee gemeenten, Fossombrone en Middelburg, een vriendschapsmanifest ondertekend met als doel een stabiele en duurzame relatie tussen de twee steden formeel vast te leggen. Het manifest schetst de toekomstige acties die na de afronding van het initiële project moeten worden ondernomen; de vaststelling van langetermijnsamenwerkingsovereenkomsten tussen de partnersteden zal de tijdens het project opgebouwde relaties versterken, de gezamenlijke doelstellingen voor toekomstige en voortdurende culturele en economische samenwerking vastleggen en de duurzaamheid van het project tussen de twee gemeenten waarborgen, ook na afloop ervan.

Dit document zal met name nuttig zijn voor verspreidingsactiviteiten en kan worden overgedragen naar andere contexten en soorten belanghebbenden op Europees niveau.

Friendship Manifesto
between the
Municipality of Fossombrone
and the
Municipality of Middelburg

TOWN TWINNING
MIDDELBURG
FOSSOMBRONE
2026

Considering that:

- Fossombrone is an Italian town with 9,063 inhabitants, located in the province of Pesaro and Urbino in the Marche Region. The town of Fossombrone is the main center of the middle Metauro Valley and is characterised by a mediaeval-style spread across the slope of a hill, dominated by a Citadel and the ruins of the Malatesta Fortress. The modern part of the town extends on the plain on both sides of the Metauro River, while the industrial area is located along the Via Flaminia, after the locality of San Martino del Piano in the direction of Fano, where 2000 years ago stood the ancient Roman city of Forum Sempronii, of which the magnificent Archaeological Park remains today, with its Via Flaminia still intact;
- Middelburg, located in the southwest of the Netherlands, is the capital of Zeeland on the Walcheren peninsula with a population of around 50.000. It was a significant trading hub during the Middle Ages and later a key center for the Dutch East India Company. Much of its city center was destroyed during World War II but was later restored, blending modernity with its historical character;
- both cities are connected through the cultural figure of Paul of Middelburg (1445–1533), who embodied European unity long before the term existed. Born in Middelburg and living most of his life in Italy, Paolo was Bishop of Fossombrone and a key Renaissance intellectual. His work as a scientist, mathematician, and astrologer linked these cities through his travels and contributions, including his role in reforming the Julian calendar. He was a “European citizen” even before the term existed. He travelled throughout Europe for study and research, constantly interacting with many intellectuals of his time. Fossombrone and Middelburg are united by an example of “Contemporary Europe from the Renaissance”, where science, astrology, and religion coexist harmoniously without prejudices or stereotypes. It is, therefore, a meeting of communities free from preconceived notions, both then and now;
- the project - named PRomoting Excellences of Renaissance Glorious TwinEd towns (PRESAGE) - general objective is to promote solidarity and a sense of European belonging through the enhancement of the cultural, historical, and gastronomic heritage of the cities of Fossombrone and Middelburg, inspired by the figure of Paul of Middelburg as a symbol of union and intercultural exchange, contributing to a greater awareness of the cultural diversity of the European Union.

TOWN TWINNING
MIDDELBURG
FOSSOMBRONE
2026

With the aim of achieving the following objectives:

- to establish closer ties between the two cities in a spirit of friendship and collaboration, with the intention of transforming an effective and supportive collaboration between the two communities in various areas of civic life.
- to reinforce the idea that an effective and fruitful collaboration is a fundamental prerequisite for a mutual understanding;
- to strengthen ties between inhabitants and organisations in the community, exchange best practices, promote tourism, preservation of cultural heritage, food and wine sector and develop local culture and history.

Now therefore, this manifesto stipulates the following:

Art.1

The premises are a substantial and integral part of this document.

Art.2

Municipalities involved will pursue knowledge and development objectives in the following areas:

- exchange of experiences and information between institutions operating in the fields of art and education, promoting and developing institutional relationships in the educational and cultural fields;
- exchange of best practices to promote tourism in their respective territories, considering their distinctive characteristics and shared historical ties;
- exchange of experiences in various economic sectors;
- exchange of experiences in the social services sector;
- exchange of experiences between administrative staff of the two institutions.

Art.3

In order to achieve the above objectives, Municipalities will use the following tools:

- exchanges between cultural institutions to introduce their communities to the history and culture of the region with which a friendly relationship is being established;
- exchanges between cultural associations operating in the arts and entertainment fields to foster understanding of their respective cultural contexts;
- comparisons between economic sectors, particularly aimed at understanding local products and their specific characteristics;
- comparisons between delegations from the two municipalities to compare problems and solutions in the organization of social life in their respective communities.

Art.4

A specific program of socio-cultural, economic, and professional exchange initiatives will be implemented between the two communities, as described in Art. 2.

Art.5

The measures resulting from the above program, which will be brought to the attention of all members of the local community, will be implemented by the relevant sectors, overall coordinated by specific representatives of both entities.

Art.6

It is reiterated that this friendship manifesto is preparatory to a potential future Friendship Manifesto between the two cities, once all the cultural and social aspects underlying this document will be confirmed and elaborated.

For the Municipality of
Fossombrone

Massimo Berloni

Mayor

For the Municipality of
Middelburg

Carla Doorn

Deputy mayor

TOWN TWINNING
**MIDDELBURG
FOSSOMBRONE**
2028